

Alle have tilsvarende Gøder, saa bliver det den daarligste Maade at erhverve dem paa ved bløse tungne Bidrag og gennem Skatter. — Man maa derfor ganske naturligt ved en Sag som denne ogsaa henlede Opmærksomheden, og det med den allerførste Alvor, paa det Spørgsmaal, om det dog ikke, foruden alle de andre Betæneligheder, kan have en finantsiel og maafee en ikke ringe finantsiel Betænelighed at fremme en Anstalt som den, hvorom der her er Tale. Der er et gammelt Ordsprog, som siger: Af Skade bliver man klog, men sjældent rig, og der ligger i dette Ordsprog, som sædvanligt i saadanne Ordsprog, en dyb Sandhed. Det er ganske sikkert, at det er en ikke behagelig Veie at opnaae Klogskab paa, og det var overordentlig tilraadeligt, om man bestræbte sig for at faae den uden at udsætte sig for stor Skade; men meget værre er det, naar Ordsprogets Sandhed kun partielt gjør sig gjældende, nemlig forsaavidt, at man ikke bliver rig af Skade; dette gjør man ikke, det troer jeg er en Side af Ordsproget, som man ubetinget maa tiltræde, Noget, der ogsaa har fundet sin fulde Anvendelse her i Landet. Naar Ordsproget derimod har den Tilspøelse, at man bliver klog af Skade, saa er det en sørgelig Omstændighed, at man har havt Skade, uden saa at sige at have faaet noget som helst Vederlag, ikke engang det, at man er bleven klog deraf. Hvad nu os angaaer, da lader os see tilbage paa, hvorledes det er gaaet med slige Forsikringsanstalters Tilblivelse og Bestyrelse i Tidernes Løb. Jeg skal blot med et Par Træk minde om, hvad sandsynligviis en stor Deel af de ærede Medlemmer veed, uden dog i Dieblicket at have det staaende klart for sig. Det er nu omtrent halvandet Aarhundrede siden, at en Statsanstalt af en tilsvarende eller beslægtet Art første Gang kom frem her. Det var nemlig i 1739, hvis jeg ikke mindes feil, at den første Pensionskasse, som den hed, blev stiftet. Oprindeligt var den kun bestemt for Militairstaten; men denne snevrere Begrænsning blev meget hurtigt ophævet, idet jeg troer, at der allerede Aaret efter, altsaa 1740, skete en Udvidelse, som gjorde, at Anstalten aabnedes for alle Stænder. Denne Kasse, oprettet af Staten, havde naturligviis Statsgaranti, og den

var ganske sikkert funderet paa en høist naiv Maade. Naar vi nu see tilbage paa, paa hvilken Maade man havde bestræbt sig for, at Statens Garanti ikke skulde komme Staten til Skade, vil man finde, at det var overordentlig naivt at troe, at der var blevet lagt tilstrækkelig Forsynlighed og Forsigtighed for Dagen; men jeg skal dog betvivle, at vore Efterkommere, naar de om halvandet Aarhundrede see tilbage paa en Anstalt som den nu foreslaaede og grundlagt paa den i Lovforslaget antydede Maade, ville mene, at vi have været meget mere forsynlige. Jeg skulde snarere antage, at man til den Tid vil være kommen til at see Sagen i et Lys, som fremstiller vor Optræden som værende endnu mere usforsigtig og bærende et endnu større Præg af Mangel, paa Forsynlighed. Nok sagt, Anstalten udbredte sig meget lidt; der var lykkeligviis ikke den store Deeltagelse for den, som Lovgiveren havde forudsat, og det vigtige Formaal, han havde sat sig — det var en frivillig Anstalt — blev ikke naaet; men man kom derimod under Veir med, at den ikke var tilstrækkelig solidt begrundet, og at Staten let stod Fare for i sin Tid at lide betydelige Tab, hvorfor man sluttede Anstalten i 1775, efter at den havde bestaaet i nogle og Tredive Aar, og heldigviis var Antallet af dem, der vare indtraadte i Anstalten, kun meget ringe, idet jeg troer, at det var mindre end 4000, som i det Hele havde gjort Indstud i Kassen. Nu gif det, som det gaaer med alle slige Anstalter; en Række af Aar betalte Kassen — men det var dog en forholdsvis kort Række af Aar, hvori dette var Tilfældet — de den paahvilende Forpligtelser med de af den opsparede Fonds, men dette oplyste som sagt snart, og Staten maatte da flyde til, og dette blev ved og blev ved og blev ved. Langt ind i dette Aarhundrede vakte det en overordentlig Forbauselse, at man endnu bestandig havde ikke ubetydelige paa Statskassen hvilende Byrder, der hidrørte fra Anstalten af 1739. Jeg troer, om jeg ikke tager feil, at det var 1836, at Finantserne endelig lode opgjøre et Slags Calcule og Beregning over, hvad denne Anstalt i det Hele taget havde kostet Staten. I 1836 var Anstalten nemlig endnu ikke uddød —, hvorefter dette nu na-